

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

IV. alterum, Vtrum plures vel fuisse, vel esse, vel fore mundos
existimaverit;

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

rea duo è libro 1, & 4. *ἅτι ἀρχῶν* refert Iustinianus ad calcem Epistolæ ad Menam, quæ huc A
 inferuisse supervacuum non fuerit. Prior hic est: *ὅτι διὰ ποικιλότητος κόσμου τυχόντων*, καὶ
 τῶν αὐτῶν ἀσπίρατα λογικῶν ἀδελφῶν, ἢ ἄλλο καὶ λέγει αἰνῶς γαρώνων τὸ ἄσπίρατα αὐτῶν, ἢ τὸ ποικιλῶν
 τὸ ἄσπίρατα ἀδελφῶν ἢ ἀδελφῶν ἀδελφῶν. Ita cum summa diversitate constet mundum,
 totique diversas contineat rationales naturas, quæ alia causa dicenda est cur subsistat, quam varios deci-
 dendi modos, eorum qui ab unitate similiter non desluunt? Alter ita se habet: αἰσθητῶν μὲν ὁρατῶν
 τυχόντων ἢ ἄσπίρατων φύσιν, ἀλλὰ ἐν ἀσπίρατα ἀδελφῶν ἢ ἀδελφῶν ἀδελφῶν ἢ ἀδελφῶν ἀδελφῶν
 τὰ λογικῶν, ἀδελφῶν ἀδελφῶν. Necessè est non præstitisse corporum naturam, sed per intervalla subsi-
 stere propter aliquos casus qui contingunt naturis ratione præditis, & quæ corporibus indigent.

III. Itaque hoc etiam nomine non Iustiniani solum, sed & aliorum convitia sensit Ori-
 genes. Quis Propheta, inquit Theophilus Pateh. 1. sentire docuit (Origenem) propter ruinam B
 & lapsus de calis animarum, Deum esse compulsam corpora fabricare? Quis iuxta beatum Lucam, eo-
 rum qui viderant, & ministri fuerant sermonis Dei, huic tradidit ad docendam, negligentia & motu, &
 fluxu de altioribus rationabilium creaturarum, provocatum Deum mundi huius condere diversitatem?
 Et postmodum: Dicit enim propter peccata intelligibilium creaturarum mundum esse capisse. Hiero-
 nymus in Epist. ad Ephes. 1. 4. non expresse Origenis nomine, sententiam ipsius exponit
 Alias dicit, inquit, ante visibiles creaturas cælum, terram, maria, & omnia quæ intra ea sunt, fuisse
 alias invisibiles creaturas, in quibus & animas, quæ ob quasdam causas soli Deo notas dejectis sunt deor-
 sum in vallonem istam lacrymarum. Et hæc priusquam anima, inquit, præcipitarentur in
 mundum, & mundus ex animabus fieret, cum habitaculis suis in infernum ipse dejectus, elegit Paulum
 Deus. Quæ quamvis ex alterius opinione recitata sint, his tamen consensisse Hieronymum C
 contendit Rufinus Invect. 1. sed calumniam à se removet Hieronymus libr. 1. Apolog. in
 Rufin. cap. 6. Augustinus vero libr. 11. De Civit. Dei, cap. 23. Origenem nominatim ado-
 ritur: Animas dicunt, non quidem partes Dei, sed factas à Deo peccasse à Conditore recedendo; & di-
 versis progressibus pro diversitate peccatorum à cælis usque ad terras, diversa corpora quasi vincula me-
 tuisse. Et hunc esse mundum, eamque causam mundi fuisse faciendi, non ut conderentur bona, sed ut
 mala cobiderentur. Hinc Origenes iure culpa ut, in libris enim quos appellat *ἅτι ἀρχῶν*, id est, De prin-
 cipis, hoc sensit, hoc scripsit. Atque hæc valide postmodum oppugnat. Oppugnat etiam cum
 alibi, tum maxime libro contra Priscillianistas, & Origenistas, cap. 8. cum scripsisset ad
 eum Orosius in Commonitorio, id esse Origenistis quibusdam persuasum, Mundum no-
 vissime ideo esse factum, ut in eo anima purgarentur, quæ ante peccaverunt. Isidorus libr. 8. Origin. D
 cap. 5. Origeniani, inquit, animas in mundi principio dicunt peccasse, & pro diversitate peccatorum de
 cælis usque ad terras lapsas, diversa corpora quasi vincula metuisse, eaque causa mundum factum fuisse.
 Quæ fere *ἅτι ἀρχῶν* repetit Honorius Augustodunensis in libro De hæresibus. Denique
 S. Thomas aduersus eandem opinionem libr. 2. contr. Gentil. cap. 44. acerrime de-
 certat.

Quoniam autem ita cum antecedentibus conjuncta est, ut quæ ad tuendam Origenis
 causam supra attulimus, hic quoque valere possint, quid attinet plura conquirere; cum
 præsertim Hieronymus, postquam cap. 1. Epist. 59. ad Avitum, quæcunque in 1. libr. *ἅτι ἀρχῶν*
 damnosa sunt, collegit, inter quæ frequens occurrit isthæc quam tractamus opinio,
 talia illum denunciare dicat: Hæc iuxta nostram sententiam non sunt dogmata, sed quasita tantum, E
 atque projecta, ne penitus intractata viderentur?

IV. Iam sane quomodo diversos motus rationabilium creaturarum, variasque sententias causam
 dedisse diversitatis mundo huic, sermo superioris disputationis ostendit, videndum ne forte simul cum ini-
 tio exitus quoque huic mundo conveniat. Dubium enim non est quin finis ipsius in diversitate multa ad-
 huc & varietate reperendus sit; quæ utique varias in huius mundi sine deprehensa rursus diversitatum
 alterius mundi post hunc futuri occasiones præstabit, quod scilicet huius mundi finis initium sit futuri
 Verba sunt Origenis libr. 2. *ἅτι ἀρχῶν*, cap. 1. superioris qualiti cum isthoc, quod hoc loco
 nobis excutiendum proposuimus, connexionem declarantis. Possibile enim videtur, inquit
 libr. 2. *ἅτι ἀρχῶν*, cap. 3. ut rationabiles nature, à quibus nunquam auferretur liberi facultas arbitrij,
 possint iterum aliquibus motibus subjacere. Quos motus sine dubio rursus varietas corpo- F
 rum & diversitas persequitur, ex qua mundus semper adornatur, nec unquam poterit mundus nisi va-
 rietate ac diversitate constare, quod effici nullo genere possit extra materiam corporalem. Doctrina igitur
 sua coherentiam servavit Origenes, & quod ex dogmatibus suis effici putavit, id ma-
 nifesta assertionem decrevit: nam in sequentibus, repudiatis nonnullis, qui mundo huic pa-
 res usquequaque mundos ac consimiles in futuris sæculis continenti successione proditu-
 ros affirmabant, quod libertati arbitrij officeret ejusmodi sententia; alios quidem, sed
 plane diversos conditum iri statuit; an autem dignitate superiores, an inferiores, vel æqua-
 les nescire se fateatur. Addit præterea mundum hunc, qui & ipse sæculum dicitur, multo-
 rum sæculorum esse finem, ac multorum porro sæculorum initium. Sed velut dubitan-
 ter ait tandem post multorum sæculorum creationem & interitum, aliquid sæculis majus

A in omnium restitutione futurum esse, cum Deus erit omnia in omnibus. Libro deinde Operis eiusdem tertio, cap. 5. postquam mundum coepisse, & interituum esse ostendit, ob- iici adversus hanc assertionem solere scribit : Si cepit mundus ex tempore, quid ante faciebat Deus, antequam mundus fieret ? Otiosam enim dicere naturam Dei otiosum est simul & absurdum, vel putare quod bonitas aliquando non fecerit, & omnipotentia aliquando non egerit potentiam. Atque id demum praeclare solvere se putat hac responsione : Nos vero consequenter respondebimus ob- servantes regulam pietatis, & dicentes quoniam non tunc primum, cum visibilem istum mundum fecit Deus, ceperit operari; sed sicut post corruptionem huius erit alius mundus, ita & antequam hic esset, fuisse alios credimus. Duplex his confirmandis adhibet Scripturae testimonium, alterum ex Isaia 65. 17. & 66. 22. ubi caelum novum, & terram novam creaturum se praedicat Deus: alte- rum ex Eccles. 1. 9, 10. quod est huiusmodi: Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est: Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub Sole novum; nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est: iam enim praecessit in saeculis quae fuerunt ante nos. Mundos autem istos non plures simul esse, sed perpetua serie sibi successuros fore censet. Atque hac ipsa reprehen- sionis causa indidem translulit Hieronymus in Epistolam 59. ad Avit. cap. 3. Eadem por- ro est Origeniani huius loci ratiocinatio, qua libri 1. *de ap. 2.*, cap. 2. ubi ait omnipoten- tem Deum esse, hoc est *παντοκρατορα*, quatenus aliqua habet in qua potentiam suam exer- cere possit: & ideo, ut omnipotens ostendatur Deus, omnia subsistere necesse esse: quod si quis ali- quando non fuisse vellet ea quae deinceps facta sunt, huic fatendum esse necessario omni- potentem tunc non fuisse Deum, omnipotentiam vero deinde accepisse, cum habere coe- pit quae potentia sua gubernaret. Quod si factum nunquam est, inquit, quando non omnipotens fuerit, necessario subsistere oportet etiam ea per quae omnipotens dicitur, & semper habuit in quibus exer- cuit potentiam, & quae faciunt ab ipso, vel Rege, vel Principe moderata. Officiose quidem & amico adversus Origenem animo, at non perinde vere, id sibi velle cum adnotat Gene- bratdus, Deum Patrem omnipotentiam suam ostendisse, dum genuit Filium: ac nisi genuisset, non fuisse omnipotentem: nam de rebus numero pluribus, in qua imperium teneat Deus, non de una aliqua, qualis est Filius agere Origenem manifestum est: sed & res creatas in animo ha- buisse satis illud evincit quod sequitur: De quibus plenius in locis proprijs, in quibus de creaturis eius disputandum fuerit, differemus. Ac superior ille locus Origenis, vel alter certe ipsi consim- ilis, refertur à Methodio in libro *de sp. sancto*, cuius excerpta habet Photius Cod. 235.

B

C

D

E

F

Hermogenem enim Hæreticum eodem modo ratiocinatum esse refert Tertullianus libro A
 peculiari ipsum oppugnans; Deum enim aiebat semper fuisse Dominum, Dominum au-
 tem ab omni retro ævo esse non potuisse, nisi semper fuisset aliquid, cuius esset Dominus;
 proindeque materiae semper Dominum fuisse; unde efficitur numquamnon fuisse mate-
 riam. Hanc ratiocinationem à veteribus Philosophis sumferant Marcionistæ, eamque in
 Proclo oberit Philoponus De aternitate mundi. At quamvis mundum ex materia qui-
 dem æterna, à Deo tamen conditum dixerit post Socratem Plato; & in tempore quoque
 creatum affirmaverit, ut tradunt Ambrosius, & Zacharias Mitylenæus; atque ita dixisse
 eum Aristoteles & Theophrastus censuerint; Platonici tamen recentiores, ut magistrum
 suum cum Aristotele conciliarent, factum quidem mundum dixisse Platonem fatebantur,
 at ab æterno; adeo ut principio temporis careret, sed principium causæ, Deum nempe B
 haberet; *nec esse hoc videlicet temporis, sed substitutionis initium, ut ait Augustinus libr. 10. De
 Civit. Dei, cap. 31. qui & hoc comparatione quadam explicari à Platoniciis ita scribit: Si-
 cut enim, inquit, si pes ex æternitate semper fuisset in pulvere, semper ei subesset vestigium; quod ta-
 men vestigium à calcante factum nemo dubitaret, nec alterum altero prius esset. quamvis alteram ab al-
 tero factum esset: sic, inquit, & mundus, atque in illo Deus creati, & semper fuerunt, semper existente
 qui fecit. & tamen facti sunt.* Atque hanc fuisse Platonis mentem pertendunt Boëtius: Simp-
 licius item, Taurus, Porphyrius, & Proclus: Censorinus, Apuleius, & Macrobius. Vi-
 gente hac itaque Origenis temporibus, & vulgo inter Platonicos recepta sententia, in
 eam quoque ille concessit.

In alterum porro, de perpetua mundorum propagatione placitum unde inductus sit, si C
 quis quarere velit, nihil occurrit verisimilius quam id ab eo esse confictum ad illud Stoi-
 corum, quod conflagraturum mundum hunc statuit, aliumque huic omni ex parte con-
 similem, vel parum certe discrepantem præditurum; adeo ut non huius solum figuram
 penitus referat, sed eisdem etiam casus, eadem omnia; alteroque hoc etiam combusto,
 alium oriturum postea, ac deinde alium, renascentibus semper ac conflagrantibus mun-
 dis. Platonici vero, & Pythagorei, ab Ægyptiis instructi, mundum quidem incorruptibi-
 lem autumabant, sed sideribus post longos amfractus ad eandem stationem reversis, rur-
 sum eventura eadem, eisdemque nascituros homines, & in pristinam formam reditura
 omnia, quam simili vigente astrorum positione tenuerunt. Quamvis autem e Justinodi de-
 lirationes libro 5, contra Celsi, exploferit Adamantius, pro eo ac debuit; nihilominus ta- D
 men ex his recoctis suum illud procadisse dogma censuerim; accedente præsertim gemi-
 no, quem recitavimus supra Salomonis, & Isaia loco, ad quem falsa interpretatione detor-
 tum interpolatas illas Philosophorum opiniones concinnavit.

V. Minime illud quidem silentio premissum Patres Origeni condonarunt, nam & refellit-
 tur à Methodio apud Photium Cod. 235. & ab Hieronymo Epist. 59. ad Avit. cap. 2. his
 verbis: *In secundo autem libro (ἀπὸ ἀρχῶν) mundos assertit innumerabiles, non juxta Epicuram uno
 tempore plurimos & sui similes, sed post alterius mundi finem alterius esse principium: & ante hunc no-
 strum mundum, alium fuisse mundum: & post hunc alium esse futuram, & post illum alium, rursumque
 ceteros post ceteros. Et dubitat utrum futurus sit mundus alteri mundo ita ex omni parte similis, ut
 nullo in eis se distare videantur, an certe nunquam mundus alteri mundo ex toto indifferens, & similis
 sit futurus.* Mox adducit verba Origenis: *Et idcirco arbitror pro varietate causarum diversos mun-
 dos fieri; & elidi errores eorum, qui similes sui mundos esse contendunt.* Tradita fuisse hæc eadem
 ab Origene libr. 1. & 3. ἀπὸ ἀρχῶν, refert Hieronymus cap. 1. & 3. ejusdem Epistolæ;
 quamobrem & hunc in crimen vocat Apolog. libr. 1. cap. 5. & libr. 2. cap. 3. Iustinianus
 quoque in Epistola ad Menam ita scribit: *Ἐπισημαίνω δὲ καὶ τὸ ἀπὸ ἀρχῶν ὅτι καὶ ἄλλοι οὐκ ἴσθαι
 οὐκ ἴσθαι, τὸ τὸ ἰσθὶ παρῆσθαι, τὸ δὲ μελλόντων. Statuit autem & diversos consiisse mundos, & con-
 stare, partim præteritis, partim futuro.*

Notanda vero accurate quæ præcedunt: *καρτεροὶ δὲ τὸ πάσης διοικήσεως ἀνάμνησιν ἢ ἀπὸ ἐξ
 μυστηρίων τὸ λέγειν ὅτι πάντα τὰ ἦσαν, καὶ τὰ εἶδη συνάλαβη ἔχει τὸ θεῶν.* Illud vero omni impietate ple-
 num ipse fabulatur, dicens omnia genera & species esse Deo coæternas. Ipsa etiam verba adducit Iu-
 stinianus ad calcem Epistolæ de libr. 1. ἀπὸ ἀρχῶν. Parem suo tempore propugnasse doctri-
 nam Origenistæ quosdam significare videtur Orosius in Commonitorio ad Augustinum,
 Primum omnia antequam facta apparet, semper in Dei sapientia facta mansisse dicens hoc verbo:
Deus enim quæcumque fecit, faciendo non cepit. Quæ multis refutat Augustinus in libro contra
 Priscillianistas & Origenistas, cap. 8. Pulsat eadem de causâ Origenem Nicephorus, non
 genera & species, sed ἀίματα Deo coæterna statuisse ipsum prædicans; perperam scilicet,
 ut videtur, accepta Origenis sententia, aperte tamen exposita libr. 1. ἀπὸ ἀρχῶν, apud
 Iustinianum in fine Epistolæ ad Menam: *Genera, inquit, omnia & species semper erant; non ita
 de singularibus differens, numero dixerit quispiam.* Hanc in sententiam Origenem magistri